

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Постмодерністські візії людини і суспільства»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Спеціальність – 033 Філософія

Рік навчання 1, семестр 3,

Форма навчання денна

Кількість кредитів ЄКТС 5

Мова викладання українська

Додонова Віра Іванівна, доктор філософських наук, професор

**Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус. 3, к. 125, тел. 5278150
e-mail dodonovav @ nubip.edu.ua**

**Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)**

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна передбачає вивчення актуальних проблем функціонування соціуму, критичне осмислення подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної наукової світоглядної позиції. Навчальна дисципліна «Постмодерністські візії людини і суспільства» орієнтована на формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» чіткого розуміння проблем сучасного суспільства, осягнення основних напрямків розвитку соціальної філософії як галузі філософського знання, вивчення основних тенденцій розвитку соціальної структури суспільства, усвідомлення суспільства як системи, що саморозвивається. До актуальних проблем сучасного суспільства та соціальної філософії можна віднести рефлексію соціальної реальності, проблему життєвого світу людини, проблему історичної пам'яті тощо. Їх знання та розуміння породжує вміння окреслювати дослідницьке поле власного наукового пошуку у відповідності до сучасної парадигми соціальної філософії, формувати методологію власного наукового дослідження, а також давати оцінку явищам і подіям суспільного життя. Вагому роль відіграє соціальна філософія у формуванні комунікативних навичок та творчих здібностей здобувача.

Вивчення освітньої компоненти «Актуальні проблеми сучасної соціальної філософії» забезпечує цілий ряд загальних, та спеціальних компетенцій. Зокрема, вона формує:

Інтегральну. Здатність розв'язувати теоретичні завдання різного рівня складності завдяки глибокому розумінню закономірностей розвитку суспільства і світоглядних настанов у різних цивілізаційних середовищах та вміння застосовувати філософську

методологію для адекватної оцінки антропологічних, екологічних, аксіологічних, соціальних проблем перспектив сучасного соціокультурного процесу.

ЗК 01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), поєднана з вмінням працювати за правилами (гнучкість), здатність вчитися та оволодівати сучасними науковими знаннями

ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу текстів, здатність оперативно опрацьовувати значні масиви інформації, генералізувати їх в загальну смислову структуру, виявляти слабкі місця, логічну чи смислову уразливість аргументації.

ЗК 09. Здатність дотримуватись наукової етики, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях і науково-педагогічній діяльності.

СК 01. Знання предметної області філософії та розуміння сутності професійної діяльності.

СК 02. Вміння застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК 03. Здатність до інтерпретації та узагальнення текстів, володіння текстологічною культурою філософа.

СК 04. Здатність виконувати оригінальні дослідження та створювати нові знання, що можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК 05. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 06. Вміння вести науково-дослідницьку діяльність у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах).

СК 07. Вміння об'єктивно та неупереджено викладати основні проблеми філософії.

СК 08. Вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

СК 09. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності.

СК 10. Здатність до поширення філософських знань та піднесення філософської культури в Україні.

Програмні результати навчання

ПРН 01. Знання та розуміння теоретичних основ філософії і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук, актуальних проблем сучасної філософської думки.

ПРН 02. Вміння та навички генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення, проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі філософських наук. Вміння та навички формулювати наукові проблеми та розкривати їхнє філософське значення крізь призму сьогодення.

ПРН 03. Вміння та навички аналізувати інформаційні джерела, виявляти протиріччя і не вирішені раніше проблеми або їх частини, формулювати робочі гіпотези. Вміння відслідковувати найновіші досягнення у гуманітарній науці та знаходити наукові джерела, які мають відношення до сфери наукових інтересів аспіранта (здобувача).

ПРН 08. Вміння та навички створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях. Вміння та навички брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою

власну позицію на конференціях, семінарах та форумах.

ПРН 10. Знання та розуміння наукової етики та правил академічної доброчесності, їхньої ролі у науковій діяльності та загальній перспективі розвитку науки та соціуму. Вміння сумлінно та доброчесно виконувати наукові завдання та володіти навичками етичної педагогічної поведінки.

ПРН 11. Знання та розуміння основних тенденцій та логіки розвитку суспільного процесу, особливостей філософської методології та евристичних можливостей методів філософського дослідження. Вміння та навички використання релевантний дослідницький інструментарій у процесі наукового дослідження. Навички репрезентації системного мислення та міждисциплінарного підходу.

ПРН 13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціально-філософських проблем та здійснення їхнього аналізу. Вміння та навички оцінювати актуальність запланованих досліджень та використовувати здобутки минулого для осмислення проблем сьогодення.

ПРН 14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та/чи цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

ПРН 15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

ПРН 16. Вміння та навички публічно представляти, захищати результати наукового дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою. Вміння та навички використовувати сучасні засоби для візуальної презентації результатів дисертаційного дослідження. Навички участі у критичному діалозі та вміння зацікавлювати результатами дослідження.

ПРН 17. Знання та розуміння закономірностей розвитку глобальних проблем людства, тенденцій еволюції світогляду та образу людини у різних соціокультурних середовищах та вміння на їхньому тлі ставити та вирішувати важливі наукові та педагогічні проблеми. Знання впливових концепцій і стратегій, в межах яких формується проблематика екологічної філософії, біоетики.

ПРН 18. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

ПРН 19. Знання та розуміння сутності та причини змін у поглядах на світ і людину. Вміння та навички аналізувати сучасні проблеми екосистеми та її вплив на розвиток суспільства, аналізувати напрямки діяльності суспільства в умовах екокризи. Вміння та навички ефективно використовувати філософський інструментарій в процесі аналізу усіх аспектів сучасного соціокультурного буття людства, й, особливо, в українському контексті.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабора торні,)	Результати навчання	Завдання	Оціню-вання

1. Поняття «постмодернізм» та історичні підвалини виникнення постмодернізму .	2/2	Усвідомлювати динаміку розвитку понять: премодерн – модерн – постмодерн, передумови та особливості становлення епохи постмодерну. Постмодерна література, архітектура (Ч. Дженкс, І. Хассан). Постмодерн як процесуальність, позаісторичність, «радикальна плюральність» (В. Вельш)- тло розвитку постмодерна. Знати внесок постструктуралізму у постання постмодернізму Знати історичні підвалини виникнення постмодернізму, тлумачення сучасності в західній історії ідей. Порівнювати розуміння сучасності З. Бауманом, Д.Беллом, М.Фуко. Розумітися на прикладах функціонування постмодерністської настанови у сфері науки, культури, соціальності. Знати «продуктивну» і «фельетонну» форми постмодерністських підходів.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. .	7
2.Основні категорії постмодернізму.	2/2	Усвідомлювати відмінність між поняттями «постмодерн» і «постмодернізм». Розуміти постмодернізм як актуальний феномен. Знати основні характеристики постмодерної ситуації: плюралістичність, децентрованість, випадковісність розвитку, антисистемність, а-детермінізм, багатовекторність соціального руху, анти-ієрархічність. Знати поняття «гранднаратив».Розуміти тяглість і симптоматичність кризи гранд-наративів. Знати зміст поняття «плюральність», позитивістський внесок у плюралізацію довкілля. Знати зміст поняття «дискурс». Розуміти відмінність між поняттями «текст, контекст, дискурс».	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією.	7
3.Онтологія постмодернізму: буття як текст .	2/2	Знати особливості постмодерністської онтології, передумови формування концепції деконструкції Ж. Дерріда. Розуміти сутність і значення деконструкції як критики логоцентризму, стратегію «першописьма» differance. Усвідомлювати текст як основну онтологічну категорію, поняття деконструкції як руху досвіду в очікуванні іншого і події,. текстову семантику як «вкладання» сенсу в	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням, вирішення логічних задач, або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою	7

		текст. Аналізувати семантичні вузли як організуючі тексту Розуміти зміст понять реальність, дійсність, час, простір в постмодерністській онтології.	його презентацією.	
4. Семіотична природа постмодерністської дискурсивності.	2/2	Знати семіолінгвістичну природу дискурсу, методологічні переваги семіотичного підходу, засади дискурсивності, «мовні» підстави постмодерністських філософувань. Усвідомлювати множинність дискурсів. Розуміти постмодерністський рух людини «у тексті», центрування тексту свідомістю, поняття ризому, ацентричності, інтертекстуальності. Розуміти мовний акт як заміщення референта-реальності (Р. Барт). Слово як єдиний механізм і матеріал конституювання реальності (Ж. Деррида). Симулякр як заміщення реальності. (Ж.Бодриар).	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією.	7
5. Епістемологія постмодернізму.	2/2	Знати зміст поняття епістемологія та гносеологія, їх відмінності та тотожності. Знати зміст поняття раціональність, постмодерністська раціональність. Розуміти поетичну раціональність як постмодерністську раціональність. Знати сутність концепції істини і постмодернізмі як армії метафор. Аналізувати феномен постправди в сучасному світі..	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією.	7
6. Антропологія постмодерністів: «кінець людини».	2/2	Розуміти постмодерністську антропологію як самосвідомість сучасної цивілізації, людину – як «культ безпосереднього», «чарівність тривіального». Розуміти, що свобода постмодерністської людини це свобода комунікації, дискурсу, тексту, інтерпретації. Знати про ситуацію «кінця людини», відмову від спроб створення інтегральної антропологічної картини, заперечення універсалізму в людині. Усвідомлювати, що у постмодернізмі людина нескінченно плюральна (множинна),антропологічний тип постмодернізму – космополіт, вільний від догматів будь-яких традицій і норм, що розуміє їх умовність.	Опрацювання визначених темою питань з їхнім подальшим обговоренням вирішення практичних задач з теорії аргументації.	7

7. Деконструкція інтимності в постмодернізмі.	2/2	Усвідомити людину як тіло, що потребує задоволень. Знати про три полум'я кохання: секс, еротика, кохання, що культивуються в постмодернізмі. Розуміти «тіло без органів» як руйнатор організму, його вияви на рівні суспільного виробництва: «тіло землі», «тіло деспотії», «тіло капіталу». Розуміти шизоіндивіда як продукта детериторіалізації бажань, суб'єкта декодованих потоків на «тілі без органів». Знати концепцію «втраченої особистості», культ тіла, гедоністичну етику, культ краси та еротизму у суспільстві споживання	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією.	7
8. Суспільство споживання Ж. Бодріяра та Ф. Джеймісона.	2/2	Знати зміст концептів «суспільство споживання» Ж. Бодріяра, homo consumans (людини-споживача) у сучасному суспільстві. Розуміти знаково-символьний характер сучасного споживання, зміст символічного обміну. Знати, що кредит - новий засіб соціалізації людини, засіб дресирування людини у практиках споживання. Розуміти особливості споживання продукції ЗМІ, фабрикацію образів та подій під впливом ідеології конкретного каналу телебачення. Знати концепт симулякрів, концепції «пастішу» та «шизофренії» як основних характеристик людини суспільства споживання.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією.	7
9. Постмодерна соціологія 3. Баумана та П. Бурдьє.	2/2	Розуміти зміст постмодерної соціології: міждисциплінарність, інтерпретативність versus «соціальне лікування». Усвідомлювати багатовекторність соціального розвитку суспільства. Знати ознаки постмодерну за З. Бауманом: відмова від модерних понять прогресу, соціалізації, суспільства, влади, авторитету, культури, ідеології. Розуміти емерджентність, випадковість, транзитивність, локальність як характеристики постмодерної ситуації. Знати зміст основних понять практичної соціології П. Бурдьє: структура, габітус, практика. Усвідомлювати поняття класового габітусу, соціального поля, символічного капіталу.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією	7

10. Філософія історії постмодернізму: наратологічний проєкт.	2/2	Розуміти історію як класичну сферу виникнення та функціонування наративу. Знати, що наратив це процесуальність самоздійснення наратив як підвид дискурсу, спосіб буття тексту, який оповідає; наратологія як текстологія (оповідь як вербальний акт) у постмодерністській концепції тексту; текст як безмежне відкриття майбутньому. Усвідомлювати наратора як носія знання, можливого оповідача про прийдешній фінал історії. Розуміти майбутнє як фінал наративу, метанарацію як феномен існування концепцій, що претендують на універсальність, домінування в культурі і «легітимацію» знання, різні соціальні інститути, певний спосіб мислення.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією	7
Всього				70
Залік			Три відкриті питання	30
Всього за семестр				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Дедлайни визначені в ЕНК. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, стажування або відрядження).
Політика оцінювання самостійної роботи	Самостійна робота у формі написання есеїв є обов'язковою складовою навчальної роботи. Здобувачі вищої освіти мають право самостійно обирати теми есеїв та здавати їх у означений термін.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час самостійних робіт, тестування та заліків заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим, проте бали за нього не нараховуються. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в дистанційній on-line формі за погодженням із деканом факультету)
Оцінювання	Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної (знання) та практичної підготовки (вміння) у співвідношенні 50/50, тобто 35 балів максимум

	знання і 35 балів – вміння. Проміжний контроль знань відбувається після кожної теми у формі тестування, максимум 2 бали. Підсумкова атестація – до 30 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	Екзаменів	Заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано